

FINANSTILSYNET

THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

Rapport

Tap og mislighold i banker

Per 30.09.2023

Innhold

1. HOVEDINNTRYKK	3
2. BRUTTO UTLÅN	5
3. TAPSAVSETNINGER	7
4. MISLIGHOLDTE UTLÅN	9
5. TAPSAVSETNINGER PÅ MISLIGHOLDTE UTLÅN.....	11
6. BETALINGSLETTELSER	12
7. RESULTATFØRTE UTLÅNSTAP.....	14
VEDLEGG	16

1. Hovedinntrykk

Per 30. september 2023 var andelen utlån med vesentlig økt kredittrisiko (dvs. utlån i trinn 2 og 3 iht. IFRS 9, se faktaboks nedenfor) noe høyere enn ett år tidligere for bankene samlet. Andelen har økt i både personmarkedet og bedriftsmarkedet, hovedsakelig grunnet en økning i andelen utlån i trinn 2. De resultatførte utlånstapene er fortsatt lave og utgjorde (annualisert) for de tre første kvartalene 0,09 prosent av utlånsvolumet, opp fra 0,02 prosent i samme periode året før.

Andre indikatorer for kredittkvalitet i norske banker er uendret eller forbedret det siste året, til tross for at renteoppgangen har svekket den finansielle stillingen for mange personer og bedrifter:

- Tapsavsetninger som andel av utlånsvolumet var ved utgangen av september på samme nivå som ett år før, både for utlån til privatpersoner og til bedrifter. For gruppen av mindre banker har avsetningsgraden økt svakt. I Finansielt utsyn minnet Finanstilsynet om viktigheten av at bankene grundig vurderer behovet for avsetninger.
- Andelen av utlånsvolumet som er misligholdt har sunket marginalt det siste året, til 1,3 prosent ved utgangen av tredje kvartal. Betalingsmisligholdet har økt i samme periode, mens andre misligholdte utlån har blitt redusert. Misligholdsandelen har gått opp i flere næringer så langt i 2023. For gruppen av mindre banker har andelen misligholdte bedriftsutlån økt hvert kvartal siste år, og er nå på et klart høyere nivå enn i de større bankene.
- Andelen av utlånsvolumet som har betalingslettelser, herunder avdragslettelser, har så langt vært lite påvirket av økt inflasjon og rente. Det siste året har andelen for bankene samlet økt marginalt i personmarkedet og blitt redusert i bedriftsmarkedet.

Definisjoner

Brutto utlån

Balanseførte utlån til kunder før tapsavsetninger. Utlån overført til deleide OMF-foretak er ikke inkludert siden bankene ikke rapporterer tap og mislighold på disse.

Utlån med vesentlig økt kredittrisiko

Brutto utlån til kunder klassifisert i trinn 2 og 3 etter IFRS 9. Utlån med vesentlig økt kredittrisiko som ikke er kredittforringet skal plasseres i trinn 2, mens trinn 3 skal benyttes når kredittrisikoen har økt så mye at lånet anses kredittforringet.¹

Tapsavsetninger

Tapsavsetninger på utlån til kunder, som inngår i og reduserer utlån til og fordringer på kunder i foretakenes balanse. Rapporten analyserer tapsavsetninger i prosent av brutto utlån på hvert IFRS 9-trinn og samlet for alle trinn.

Misligholdte utlån

Ifølge artikkel 178 i kapitalkravsregelverket (CRR2) skal et utlån regnes som misligholdt dersom et betalingskrav har forfalt med mer enn 90 dager og beløpet ikke er uvesentlig (betalingsmislighold), eller dersom det er lite sannsynlig at motparten vil være i stand til å innfri forpliktelsene sine (andre misligholdte utlån)². Forordningen er gjort gjeldende i Norge gjennom § 2 i forskrift om kapitalkrav og nasjonal tilpasning av CRR/CRD IV (CRR/CRD IV-forskriften). Den europeiske banktilsynsmyndigheten (EBA) har publisert retningslinjer (GL-2016-07) for hvordan bankene skal identifisere mislighold, som norske banker og kredittforetak er forventet å etterleve. I rundskriv 4/2020 *Identifisering av misleghaldne engasjement* viser Finanstilsynet til EBAs retningslinjer.

Betalingslettelser

Betalingslettelser er endring av en kontrakts tidligere betingelser og vilkår og inkluderer blant annet innvilgelse av avdragsfrihet, avdragsreduksjon, rentefri periode og forlengelse av løpetid. Størrelsen omfatter kun lån hvor låntaker har betalingsproblemer og hvor betalingslettelser ikke ville blitt innvilget dersom låntaker ikke hadde hatt betalingsproblemer.

Resultatførte utlånstap

De resultatførte utlånstapene består av konstaterte tap fratrasket inngang på tidligere konstaterte tap og endring i tapsavsetninger fra forrige periode. Rapporten analyserer resultatførte tap på utlån, ubenyttede kreditter og garantier som andel av brutto utlån til kunder. Tap på rentebærende verdipapirer er ikke inkludert i indikatoren. Rapporten baserer seg hovedsakelig på tall fra ORBOF³, der resultatførte tap ikke rapporteres sektorfordelt.

¹ Se vedlegg 1 for nærmere beskrivelse av klassifisering av utlån etter IFRS 9.

² Jf. kriteriene angitt av CRR art 178(3). Kriteriene er ytterligere presisert i EBAs Guideline on the application of the definition of default under Article 178 of Regulation (EU) No 575/2013 ([EBA/GL/2016/07](#)).

³ Se vedlegg 2 for nærmere beskrivelse av datagrunnlaget.

2. Brutto utlån

2.1 Lavere utlånsvekst i både person og- bedriftsmarkedet

- Bankenes⁴ utlån i personmarkedet⁵ var 3,3 prosent høyere ved utgangen av september 2023 enn ett år før, se tabell 1. Tolv månedersveksten har det siste året blitt redusert i samtlige bankgrupper⁶.
- Veksten i bankenes utlån til bedriftskunder gikk ytterligere ned i tredje kvartal 2023, og har gått klart ned det siste året, til 6,8 prosent, se tabell 2. Tolv månedersveksten i bedriftsmarkedet har økt for gruppen av mellomstore banker, men har blitt kraftig redusert for de øvrige to bankgruppene.

Tabell 1 Utlånsvolum og utlånsvekst. Personmarkedet

		30.09.2022	31.12.2022	31.03.2023	30.06.2023	30.09.2023
Store banker	Utlånsvolum (mrd. kroner)	1590	1609	1613	1628	1634
	Kvartalsvekst (prosent)	1,0	1,1	0,3	0,9	0,4
	Tolv månedersvekst (prosent)	3,0	3,8	3,9	3,4	2,8
Mellomstore banker	Utlånsvolum (mrd. kroner)	664	667	676	687	691
	Kvartalsvekst (prosent)	1,3	0,5	1,4	1,5	0,7
	Tolv månedersvekst (prosent)	5,8	5,3	6,2	4,8	4,1
Mindre banker	Utlånsvolum (mrd. kroner)	179	181	183	187	189
	Kvartalsvekst (prosent)	1,8	1,0	1,2	2,0	1,2
	Tolv månedersvekst (prosent)	8,7	6,8	7,0	6,2	5,6
Alle banker	Utlånsvolum (mrd. kroner)	2433	2457	2472	2501	2514
	Kvartalsvekst (prosent)	1,1	1,0	0,6	1,2	0,5
	Tolv månedersvekst (prosent)	4,1	4,4	4,7	4,0	3,3

Kilde: Finanstilsynet

Tabell 2 Utlånsvolum og utlånsvekst. Bedriftsmarkedet

		30.09.2022	31.12.2022	31.03.2023	30.06.2023	30.09.2023
Store banker	Utlånsvolum (mrd. kroner)	1072	1080	1114	1134	1135
	Kvartalsvekst (prosent)	3,2	0,7	3,2	1,8	0,1
	Tolv månedersvekst (prosent)	12,9	11,3	12,6	9,2	5,9
Mellomstore banker	Utlånsvolum (mrd. kroner)	267	276	282	291	294
	Kvartalsvekst (prosent)	0,9	3,5	2,2	3,0	1,2
	Tolv månedersvekst (prosent)	7,4	9,1	9,8	10,0	10,2
Mindre banker	Utlånsvolum (mrd. kroner)	65	67	68	69	70
	Kvartalsvekst (prosent)	2,8	2,8	1,7	2,1	1,2
	Tolv månedersvekst (prosent)	14,0	13,5	12,7	9,7	8,0
Alle banker	Utlånsvolum (mrd. kroner)	1404	1423	1464	1494	1499
	Kvartalsvekst (prosent)	2,8	1,4	2,9	2,0	0,3
	Tolv månedersvekst (prosent)	11,8	11,0	12,1	9,4	6,8

Kilde: Finanstilsynet

⁴ Inkludert heleide kreditt- og finansieringsforetak, se vedlegg 2 for nærmere detaljer.

⁵ Tall for personmarkedet og bedriftsmarkedet i denne rapporten inkluderer utlån i utlandet.

⁶ Store banker: DNB Bank og de 6 store regionsparebankene (Sparebank 1 Nord-Norge, Sparebank 1 SMN, Sparebank 1 SR-Bank, Sparebank 1 Østlandet, Sparebanken Sør og Sparebanken Vest).

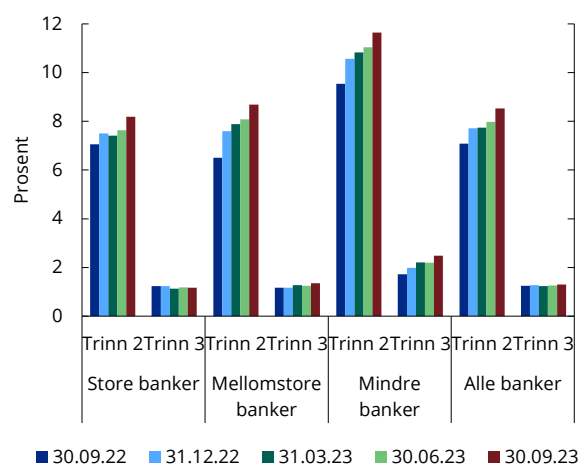
Mellomstore banker: Øvrige norske banker med en forvaltningskapital større enn 10 mrd. kroner.

Mindre banker: Norske banker med forvaltningskapital mindre enn 10 mrd. kroner.

2.2 Økning i utlån med vesentlig økt kredittrisiko

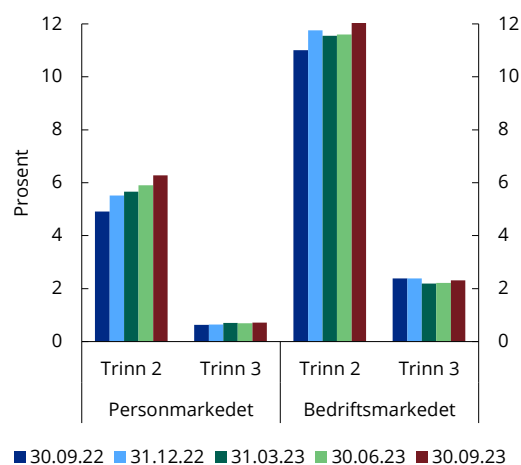
- Andelen utlån med vesentlig økt kredittrisiko (dvs. utlån i trinn 2 og 3 samlet) var 9,8 prosent for bankene samlet ved utgangen av tredje kvartal 2023, opp fra 8,3 prosent ett år tidligere. Utviklingen skyldes hovedsakelig en økning i andelen utlån i trinn 2, dvs. utlån med vesentlig økt kredittrisiko som ikke er kredittforringet, se figur 1. Andelen utlån i trinn 2 økte i samtlige bankgrupper både i andre og i tredje kvartal 2023.
- Andelen utlån i trinn 3, dvs. kredittforringede utlån, har det siste året vært relativt stabil for bankene samlet. Andelen har imidlertid økt i gruppen av mindre banker. Det har også vært en marginal økning i andelen trinn 3-utlån i gruppen av mellomstore banker, til tross for omfattende salg av misligholdte utlånsporteføljer i forbrukslånsbanker⁷ som ligger i denne gruppen.
- Andelen utlån med vesentlig økt kredittrisiko har det siste året økt for bankene samlet både i personmarkedet og bedriftsmarkedet, se figur 2. I begge kundegrupper er det i all hovedsak en økning i andelen trinn 2-utlån som forklarer denne utviklingen.

**Figur 1 Andel utlån med vesentlig økt kredittrisiko.
Fordelt på bankgrupper**

Kilde: Finanstilsynet

**Figur 2 Andel utlån med vesentlig økt kredittrisiko.
Fordelt på kundegrupper**

Kilde: Finanstilsynet

⁷ For mer om salg av misligholdte forbrukslån, se Finanstilsynets [resultatrapport for finansforetak 1. – 3. kvartal 2023](#).

3. Tapsavsetninger

Bankenes tapsavsetninger skal være forventningsrette og bygge på scenarioer som reflekterer beste anslag på den framtidige makroøkonomiske utviklingen basert på eksternt tilgjengelig informasjon. Ved utgangen av september 2023 hadde veksten i norsk økonomi avtatt over en periode. Aktiviteten i økonomien var fortsatt høy, men avtakende i enkelte næringer som følge av redusert etterspørsel fra husholdningene og lavere nyboligsalg. Sentrale prognosemiljøer forventer en gradvis avdemping i den økonomiske aktiviteten, videre nedgang i inflasjonen og moderat økt arbeidsledighet framover. Samtidig er det stor usikkerhet om den videre økonomiske utviklingen, noe som gjør det utfordrende å anslå forventet tap.

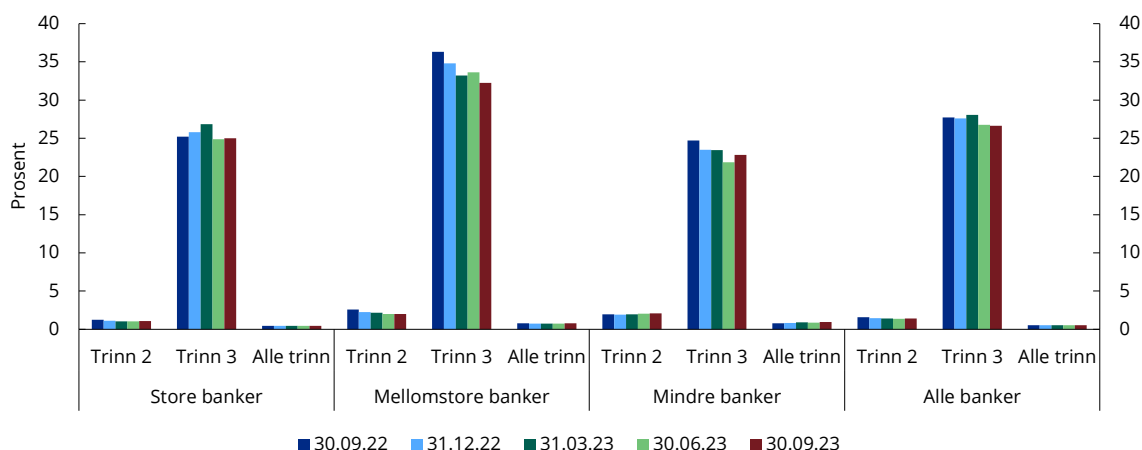
3.1 Stabil utvikling i bankenes samlede avsetningsgrad

- Bankenes samlede tapsavsetninger som andel av utlånsvolumet (avsetningsgrad) var 0,6 prosent ved utgangen av tredje kvartal 2023, uendret fra kvartalet før, se figur 3. Nivået var også likt som ett år før. Det siste året er avsetningsgraden omtrent uendret for gruppene av store og mellomstore banker, mens den har økt svakt for gruppen av mindre banker.

3.2 Noe lavere avsetningsgrad i både trinn 2 og 3

- Avsetningsgraden for utlån i trinn 3 var 27 prosent ved utgangen av september 2023, ned fra 28 prosent ett år før. Bankene forventer dermed noe lavere tap på kredittforringede utlån. Avsetningsgraden i trinn 3 er redusert i samtlige bankgrupper det siste året. I gruppene av mindre og mellomstore banker må utviklingen ses i sammenheng med salg av misligholdte porteføljer av lån i forbrukslånsbanker. I gruppen av store banker har utviklingen blitt påvirket av konstateringer og tilbakeføringer av tidligere tapsavsetninger, spesielt for utlån til næringene olje, gass og offshore.
- I trinn 2 har avsetningsgraden gått svakt ned det siste året, til 1,4 prosent ved utgangen av september 2023.
- Trinn 1 består av utlån hvor kredittrisikoen ikke anses økt, og har svært lav avsetningsgrad. Det siste året har tapsavsetningene på utlån i trinn 1 vært stabilt på 0,1 prosent av utlånsvolumet.

Figur 3 Avsetningsgrad for utlån i IFRS 9-trinn⁸. Fordelt på bankgrupper

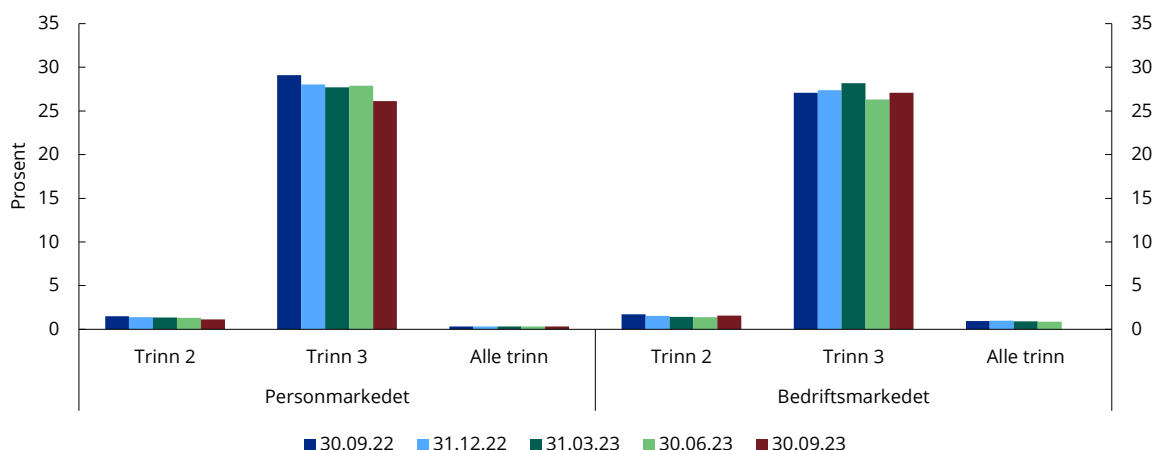

Kilde: Finanstilsynet

3.3 Avsetningsgraden uendret i både person- og bedriftsmarkedet

- Avsetningsgraden på bankenes samlede utlån (alle trinn) til personkunder var 0,3 prosent per 30. september 2023, uendret sammenliknet med ett år før, se figur 4. For utlån i trinn 2 og 3 til personkunder har avsetningsgraden i gått noe ned. Forbrukslånsbankenes salg av misligholdte utlånsporteføljer har isolert sett bidratt til lavere avsetningsgrad i personmarkedet.
- For bankenes utlån til bedrifter var avsetningsgraden 1,0 prosent både ved utgangen av september i år og i fjor.
- Det siste året har nivået av tapsavsetninger på kredittforringede utlån (trinn 3) vært omtrent likt i personmarkedet og bedriftsmarkedet. Også for utlån i trinn 2 har nivået av tapsavsetninger vært relativt likt i begge kundegrupper siste år.

Figur 4 Avsetningsgrad for utlån i IFRS 9-trinn. Fordelt på kundegrupper

Kilde: Finanstilsynet

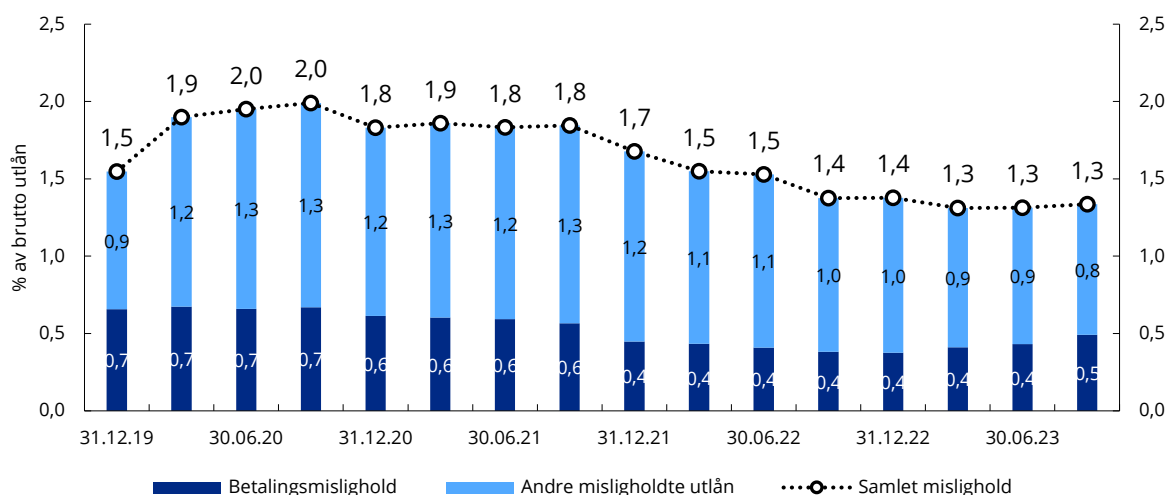
⁸ Kun utlån som vurderes i IFRS 9-trinn, det vil si utlån vurdert til amortisert kost og utlån vurdert til virkelig verdi over utvidet resultat, er inkludert i figuren. Utlån vurdert til virkelig verdi over ordinært resultat er ikke inkludert. Slike utlån utgjør kun en liten andel (om lag 3 prosent) av bankenes samlede utlån. Avsetningsgraden i trinn 1 er svært lav i samtlige bankgrupper, og vises derfor ikke i figuren. Videre betyr avsetningsgrad for "Alle trinn" at tapsavsetninger i IFRS 9-trinn 1 til 3 ses i forhold til summen av utlånsvolumet i alle tre trinn. Ovennevnte gjelder også for figur 4.

4. Misligholdte utlån

4.1 Nedgang i samlet misligholdsandel, men økt betalingsmislighold

- Misligholdsandelen (misligholdte utlån i prosent av brutto utlån) har sunket marginalt for bankene samlet det siste året, til 1,3 prosent ved utgangen av september 2023, se figur 5.
- Nivået av betalingsmislighold (krav forfalt med mer enn 90 dager) har økt marginalt siste år, til tross for porteføljesalg i forbrukslånsbanker. Det har vært en økning i volumet av betalingsmislighold i samtlige bankgrupper det siste året.
- Nivået av andre misligholdte utlån (lån hvor det er lite sannsynlig at låntaker vil være i stand til å innfri sine forpliktelser) var lavere ved utgangen av september 2023 enn ett år før. Det er gruppen av store banker som driver nedgangen.
- Per 30. september 2023 utgjorde betalingsmislighold 37 prosent av samlet misligholdt volum, opp fra 28 prosent ett år tidligere.

Figur 5 Misligholdte utlån, fordelt på betalingsmislighold og andre misligholdte utlån

Kilde: Finanstilsynet

4.2 Marginalt høyere misligholdsandel i personmarkedet, nedgang i bedriftsmarkedet

- For bankenes utlån til personkunder var misligholdsandelen⁹ 0,7 prosent, marginalt opp fra året før, se tabell 3. Misligholdsandelen i personmarkedet har det siste året økt i alle tre bankgrupper, og særlig i gruppen av mindre banker. Økningen i de mindre og mellomstore bankene var primært relatert til forbrukslånsbanker, til tross at det har vært omfattende porteføljesalg i slike banker. Isolert sett har porteføljesalgene bidratt til et lavere nivå av misligholdte personmarkedslån.
- Misligholdsandelen er høyere for utlån til bedrifter enn for personkunder. Per 30. september 2023 var misligholdsandelen 2,4 prosent i bedriftsmarkedet, ned fra 2,8 prosent ett år før. Reduksjonen var primært knyttet til gruppen av store banker, som hadde en markant reduksjon i andre misligholdte utlån i bedriftsmarkedet det siste året, og særlig i første kvartal 2023. Nedgangen i første kvartal var primært knyttet til et fåtall kunder innen olje- og offshorerelaterte næringer. For gruppen av mindre banker har andelen misligholdte bedriftsutlån økt hvert kvartal siste år, og er nå på et klart høyere nivå enn i de større bankene.

⁹ Summen av betalingsmislighold og andre misligholdte utlån som andel av brutto utlån.

Tabell 3 Misligholdsandel¹⁰, fordelt på kunde- og bankgrupper

	30.09.2022	31.12.2022	31.03.2023	30.06.2023	30.09.2023
Personmarkedet					
Store banker	0.37	0.37	0.40	0.36	0.39
Mellomstore banker	1.03	1.03	1.11	1.12	1.24
Mindre banker	1.45	1.72	1.85	1.78	1.96
Alle banker	0.63	0.65	0.70	0.67	0.74
Bedriftsmarkedet					
Store banker	2.95	2.87	2.46	2.54	2.40
Mellomstore banker	2.07	2.16	2.18	1.98	2.10
Mindre banker	2.54	2.85	3.26	3.42	3.95
Alle banker	2.76	2.73	2.44	2.47	2.41

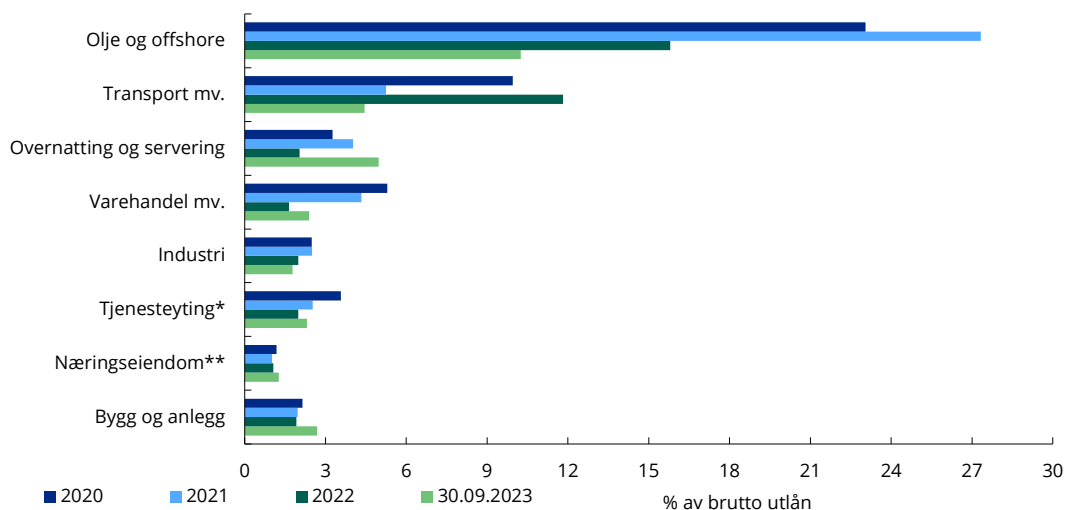
Kilde: Finanstilsynet

4.3 Økt misligholdsandel i enkelte næringer

- Enkelte næringer er spesielt sårbare når inflasjon og økt rentenivå medfører innstramminger i husholdningenes konsum. Dette gjelder særlig varehandelen og deler av tjenesteytingen (inkl. overnatting og serveringsvirksomhet), som sammen med næringen bygg og anlegg har opplevd en økning i antall konkursrammede bedrifter, se [Finansielt utsyn desember 2023](#). Misligholdsandelen i disse næringene har økt så langt i 2023.
- Bankene er betydelig eksponert mot næringseiendom. Flere eiendomsselskaper har fått svakere betjeningsevne etter renteøkningen, samtidig som prisen på mange næringseiendommer har begynt å falle. Misligholdsandelen for utlån til næringseiendom er fremdeles på et lavt nivå, men har økt noe så langt i år.
- Misligholdsandelen for bankenes utlån til olje- og offshorerelaterte næringer var 10 prosent ved utgangen av tredje kvartal 2023, ned fra 16 prosent ved utgangen av 2022, se figur 6. Misligholdsandelen i disse næringene har gått betydelig ned siden utgangen av 2021.
- Utlån til industri har siden utgangen av 2021 vist tegn til forbedret kredittkvalitet.
- Misligholdsandelen for bankenes utlån til transportnæringen har variert de siste årene. Andelen økte betydelig i 2022, som kan ha sammenheng med at næringen ble negativt påvirket av de høye prisene på strøm og drivstoff. Så langt i 2023 har misligholdsandelen i denne næringen sunket vesentlig.

¹⁰ Samlet for betalingsmislighold og andre misligholdte utlån

Figur 6 Misligholdte utlån i utvalgte enkelt næringer

Kilde: Finanstilsynet

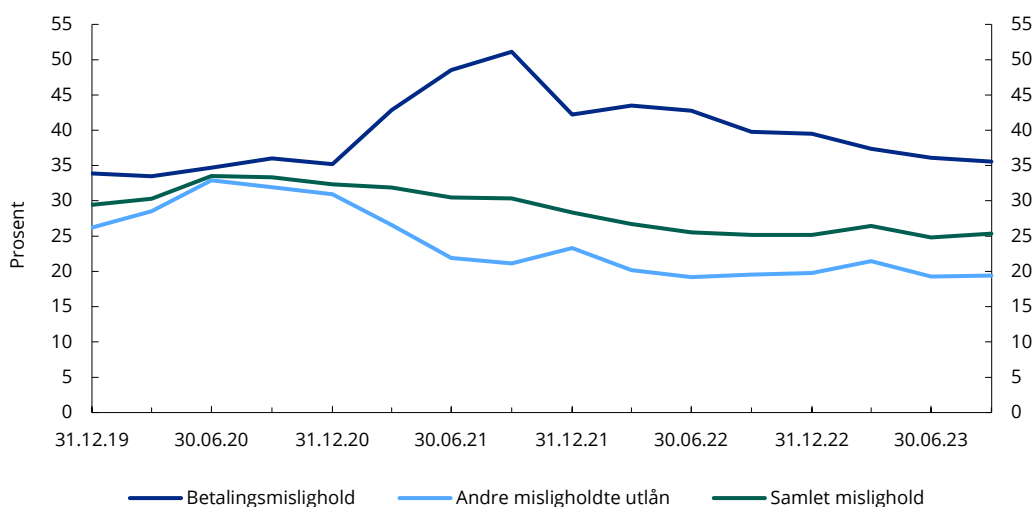
Utlån til de utvalgte enkelt næringer utgjør 85 prosent av bankenes utlån til bedrifter. *Faglig, finansiell og forretningsmessig tjenesteyting. **Omsetning og drift av fast eiendom.

5. Tapsavsetninger på misligholdte utlån

5.1 Stabile tapsforventninger for misligholdte utlån

- Per 30. september 2023 forventet bankene lavere tap på utlån som er forfalt med mer enn 90 dager (betalingsmislighold) enn ett år tidligere, se figur 7. For andre misligholdte utlån var avsetningsgraden marginalt lavere.
- Avsetningsgraden på samlet mislighold har vært relativt stabil det siste året, og var 25,4 prosent ved utgangen av september 2023.

Figur 7 Avsetningsgrad på misligholdte utlån

Kilde: Finanstilsynet

5.2 Lavere avsetningsgrad for misligholdte utlån i personmarkedet, økning i bedriftsmarkedet

- Avsetningsgraden for bankenes misligholdte utlån til personkunder har det siste året avtatt noe, til 25 prosent ved utgangen av september 2023, se tabell 4. Avsetningsgraden er vesentlig høyere i gruppene av mellomstore og mindre banker enn i gruppen av store banker. Dette kommer av at forbrukslånsbankene ligger i de førstnevnte gruppene, og disse bankene forventer større tap på sine misligholdte utlånsporteføljer enn tradisjonelle banker.
- Avsetningsgraden for bankenes misligholdte utlån til bedriftskunder gikk noe opp i tredje kvartal 2023, og var ved utgangen av kvartalet høyere enn ett år før.

Tabell 4 Avsetningsgrad på misligholdte utlån¹¹, fordelt på kunde- og bankgrupper

	30.09.2022	31.12.2022	31.03.2023	30.06.2023	30.09.2023
Personmarkedet					
Store banker	13.5	13.6	12.9	10.8	10.1
Mellomstore banker	42.6	41.3	41.3	40.4	38.0
Mindre banker	22.8	20.1	21.3	19.3	19.5
Alle banker	28.1	26.8	26.9	26.0	24.7
Bedriftsmarkedet					
Store banker	24.3	25.3	27.9	25.0	27.3
Mellomstore banker	21.6	19.5	19.0	20.3	19.1
Mindre banker	26.4	26.9	25.4	25.3	27.3
Alle banker	24.0	24.5	26.2	24.3	25.9

Kilde: Finanstilsynet

6. Betalingslettelser

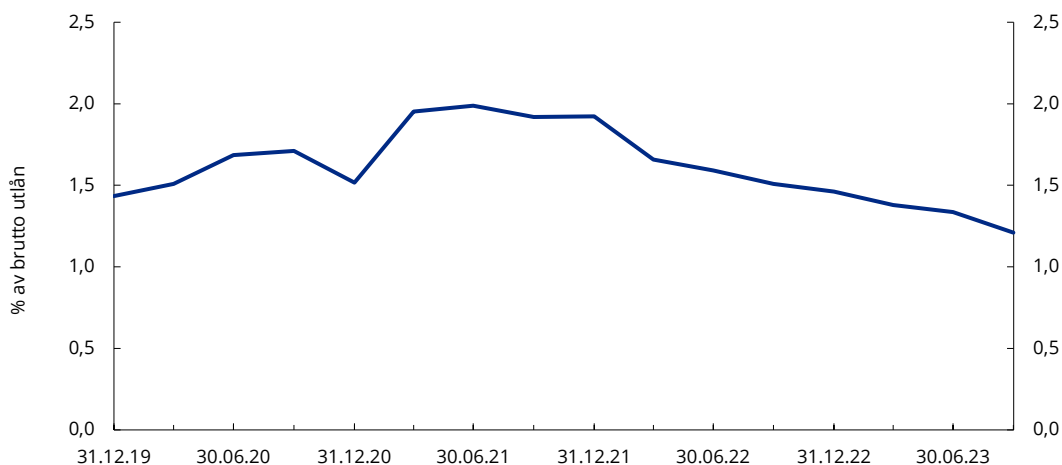
6.1 Inflasjon og økt rente har så langt ikke medført en økning i betalingslettelser

- For bankene samlet har andelen utlån merket med betalingslettelser¹² blitt redusert det siste året, til 1,2 prosent ved utgangen av september 2023, se figur 8. Nedgangen var hovedsakelig relatert til bedriftskunder i gruppen av store banker.

¹¹ Samlet for betalingsmislighold og andre misligholdte utlån

¹² Utlån merket med betalingslettelser (med og uten tapsavsetninger) i prosent av brutto utlån

Figur 8 Utlån med betalingslettelser

Kilde: Finanstilsynet

6.2 Marginal økning i betalingslettelser i personmarkedet, nedgang i

bedriftsmarkedet

- Andelen utlån merket med betalingslettelser i personmarkedet har så langt vært lite påvirket av økt inflasjon og rente, og nivået har det siste året økt marginalt til 0,6 prosent av utlånsvolumet, se tabell 5.
- I bedriftsmarkedet gikk andelen utlån med betalingslettelser ned fra 3,3 til 2,4 prosent det siste året. Utviklingen skyldes hovedsakelig en vesentlig nedgang i gruppen store banker. I gruppen av mindre banker har det vært en økning i nivået av betalingslettelser til bedriftskunder siste år.

Tabell 5 Andel utlån med betalingslettelser, fordelt på kunde- og bankgrupper

	30.09.2022	31.12.2022	31.03.2023	30.06.2023	30.09.2023
Personmarkedet					
Store banker	0.42	0.46	0.50	0.51	0.50
Mellomstore banker	0.65	0.70	0.68	0.63	0.62
Mindre banker	0.69	0.74	0.92	0.83	0.88
Alle banker	0.51	0.55	0.58	0.57	0.56
Bedriftsmarkedet					
Store banker	3.71	3.43	3.01	2.98	2.55
Mellomstore banker	1.73	1.86	1.84	1.76	1.72
Mindre banker	2.49	2.50	2.60	2.38	2.79
Alle banker	3.28	3.09	2.77	2.71	2.40

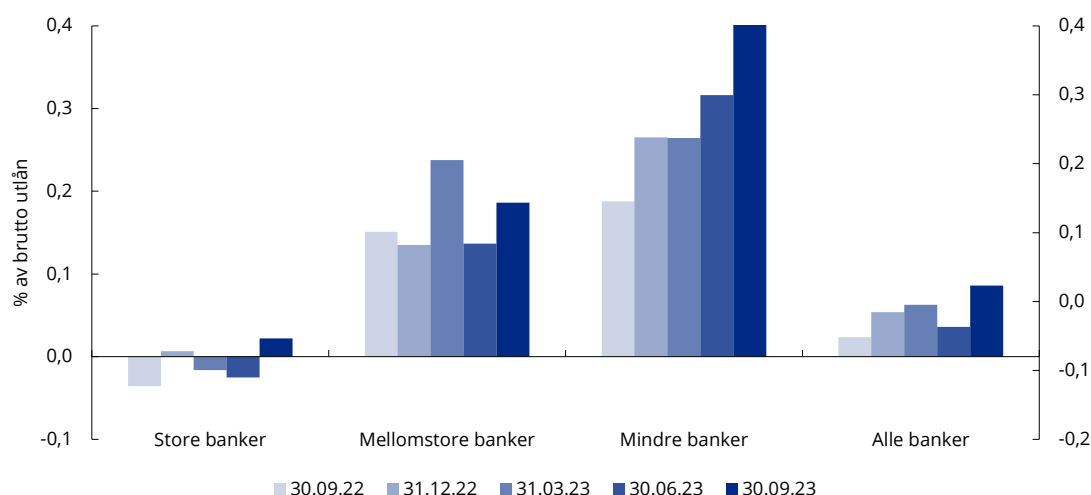
Kilde: Finanstilsynet

7. Resultatførte utlånstap

7.1 Lavt tapsnivå i bankene, men økning i 2023

- Norske bankers samlede resultatførte utlånstap i de tre første kvartalene av 2023 (annualisert) utgjorde 0,09 prosent av den gjennomsnittlige utlånsmassen, opp fra 0,02 prosent i samme periode året før, se figur 9. Gruppen av store banker bokførte netto tap i årets første tre kvartaler, etter å ha hatt netto tilbakeføringer i samme periode i fjor.

Figur 9 Resultatførte tap (akkumulert og annualisert) på utlån, garantier og ubenyttet kredittramme

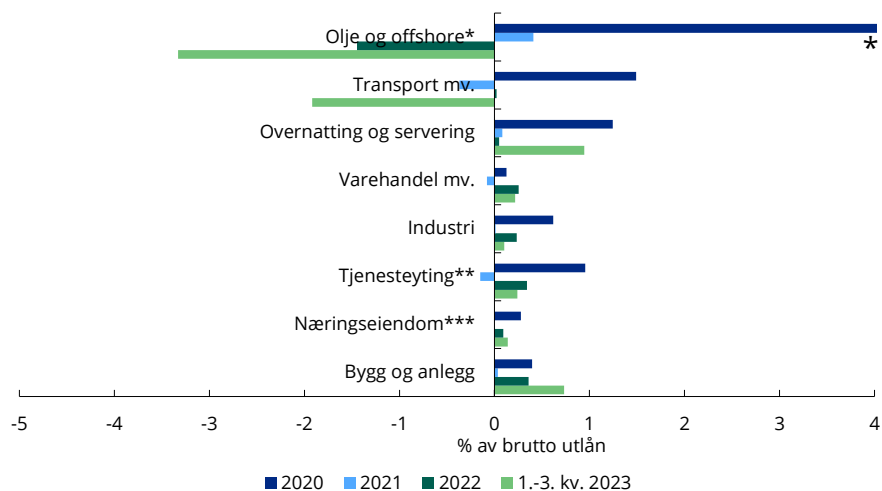

Kilde: Finanstilsynet

7.2 Økte tap i flere næringer, men fra lave nivåer

- I 2022 og så langt i 2023 har tapene økt i flere næringer, om enn fra lave nivåer, se figur 10. I første til tredje kvartal 2023 var det en særlig stor økning i tapsnivået (annualisert) for utlån til overnatting og servering, og til bygg og anlegg.
- Samlet hadde bankene netto tilbakeføringer i olje- og offshorerelaterte næringer i 2022 og i de første tre kvartalene av 2023. Den ytterligere økningen i olje- og gasspriser etter Russlands angrep på Ukraina reduserte bankenes tapsrisiko på utlån til disse næringene. Det var også netto tilbakeføring av tap i transportnæringen i årets tre første kvartaler.
- Utlån til næringen eiendomsdrift sto for 42 prosent av bankenes samlede utlån til bedrifter per 30. september 2023. Bankenes tap på slike utlån har vært lave de siste årene, og utgjorde 0,1 prosent av utlånsvolumet til denne næringen i første til tredje kvartal 2023.

Figur 10 Tap på utlån til utvalgte enkelt næringer

Kilde: Finanstilsynet

Utlån til de utvalgte enkelt næringer utgjør 85 prosent av bankenes utlån til bedrifter. *Utlånstapene i 2020 var 8,4 prosent, men X-aksen er skalert ned for å tydeliggjøre endringer i tapsnivå for øvrige næringer. **Faglig, finansiell og forretningsmessig tjenesteyting. ***Omsetning og drift av fast eiendom.

Vedlegg

Vedlegg 1: IFRS 9

En av erfaringene etter den internasjonale finanskrisen var at bankene regnskapsførte for lave tap og at dette ble gjort for sent. I etterkant av krisen var det enighet om at bankenes tapsavsetninger bør baseres på *forventet tap* for å synliggjøre kvaliteten på bankenes utlånsportefølje. IFRS 9 erstattet 1. januar 2018 IAS 39 som regnskapsstandard for finansielle instrumenter.¹³ Standarden angir rammer for bankenes tapsføring og krever at bankene regnskapsfører forventet tap basert på best tilgjengelige informasjon på rapporteringstidspunktet om historiske, nåværende og fremtidige forhold. Prognoser skal i utgangspunktet baseres på eksternt tilgjengelig informasjon, for eksempel makroøkonomiske prognoser fra Norges Bank, Statistisk sentralbyrå eller andre anerkjente institusjoner. Dersom banken mener at disse prognosene ikke er relevante og velger å legge til grunn egne makroprognoser i framskrivningene, må dette begrunnes og dokumenteres.

Beregningen av forventet tap skal være et resultat av estimerte tap i flere scenarioer, som vektes etter sannsynligheten for at de ulike scenarioene vil inntreffe. I oppgangstider, normale økonomiske tider og moderate nedgangskonjunkturer er utlånstapene som oftest svært lave eller lave, mens tapene kan bli svært høye i en alvorlig nedgangskonjunktur. Det er viktig at bankene i beregningen av forventet tap tar høyde for at det kan være betydelig ikke-linearitet i tapene i et nedgangsscenario sammenliknet med basisscenarioet.

I beregningen av forventet tap etter IFRS 9, skal lånene plasseres i ett av tre trinn. Trinn 1 inneholder lån hvor kredittrisikoen ikke anses vesentlig økt, og tapsavsetningen beregnes som forventet kreditttap over de neste 12 månedene. Lån som har en vesentlig økt kredittrisiko siden førstegangsinnregning, skal klassifiseres i trinn 2. Når kredittrisikoen har økt så mye at lånet anses kredittforringet, skal lånet klassifiseres i trinn 3. Et lån regnes som kredittforringet når en eller flere hendelser som har negativ effekt på estimerte fremtidige kontantstrømmer, har inntruffet. Etter Finanstilsynets vurdering er det rimelig å legge til grunn at kredittforringede lån er det samme som misligholdte lån, jf. Finanstilsynets brev til bankene om forventet kreditttap i årsregnskapene for 2020¹⁴. Lån hvor det er innvilget betalingslettelse for å avhjelpe finansielle problemer hos kunden, vil etter IFRS 9 klassifiseres i enten trinn 2 eller trinn 3. I trinn 2 og 3 beregnes tapsavsetningen som forventet kreditttap over eiendelens forventede levetid.

Vedlegg 2: Datagrunnlag

Rapporten er hovedsakelig basert på innrapporterte størrelser fra Offentlig regnskapsrapportering for banker og finansieringsforetak (ORBOF). Foretakene rapporterer til ORBOF på ikke-konsolidert nivå. Heleide kreditt- og finansieringsforetak er inkludert i tallene for banker for å få størrelsene på tilnærmet konsolidert nivå. Deler av bankenes samlede utlån er overført til deleide kredittforetak, men siden bankene ikke rapporterer tap på slike utlån, er det valgt å ikke inkludere dette utlånsvolumet i datagrunnlaget.

Figurer og omtale av tap og mislighold i enkelt næringer er basert på bankenes rapportering av spesifikasjon av tap på utlån (KRT-1131).

¹³ For norske banker som har utstedt børsnoterte instrumenter, har IFRS vært gjeldende fra 1. januar 2018. Øvrige norske banker har vært pålagt å bruke IFRS 9 siden 1. januar 2020.

¹⁴ <https://www.finanstilsynet.no/contentassets/eb5febe11aee436dbade01dd9583751b/forventet-kredittap-i-arsregnskapene-for-2020.pdf>

FINANSTILSYNET

Revierstredet 3
Postboks 1187 Sentrum
0107 Oslo

Telefon 22 93 98 00
post@finanstilsynet.no
finanstilsynet.no